

Zygodon dentatus EN (J. Kučera)

Česká rep., jižní Čechy, Nové Hradky: NPP Terčino údolí, u okraje parku poblíž severního vchodu [M33 E3483.219–5405.994, kv. 7254b], 482 m, na borce vzrostlého habru, 5.11.2004 leg. J. Kučera, herb. J. Kučera #11859;

dtto, sz. část parku, na okraji lesa 610 m ZJZ můstku u severního vchodu [3482.674–5405.931], 494 m, na borce lípy, Kučera #11867;

dtto, střední část parku, cesta podél levého břehu Stropnice ca. 110 m SSV hostince Terežín [3482.46–5405.648], 493 m, lípa, Kučera #11877.

Druh byl v Novohradských horách zatím zaznamenán pouze jednou, a to v Žofínském pralese (viz příspěvek o něm na jiném místě tohoto čísla), kde se jej však od té doby nepodařilo ověřit. V Terčině údolí se druh jistě vyskytuje ještě na větším množství stromů, porosty jsou vždy poměrně malé, mezi ca. 5 a 20 cm², avšak nezdá se, že by zde druh skomíral – spíše se zdá být pravděpodobné, že se v jižních Čechách na vhodných místech šíří.

Literatura

Duda J. (1997): *Callicladium haldanianum* (Grev.) Crum v České republice a ve Slovenské republice. – Časopis Slezského Zemského Muzea, Ser. A, 46: 129–133.

Duda J. & Váňa J. (1970): Die Verbreitung der Lebermoose in der Tchechoslowakei – VII. – Časopis Slezského Muzea, Ser. A, 60: 17–30.

Duda J. & Váňa J. (1975): Die Verbreitung der Lebermoose in der Tchechoslowakei – XVIII. – Časopis Slezského Muzea, Ser. A, 65: 169–187.

IUCN (2001): IUCN Red List Categories and Criteria. Version 3.1. – IUCN Species Survival Commission, Gland, Switzerland & Cambridge, UK.

Kučera J. & Váňa J. (2003): Check- and Red List of the bryophytes of the Czech Republic (2003). – Preslia 75: 193–222

Váňa J. (1995): Předběžný seznam ohrožených mechorostů České republiky II. Mechy (*Bryophyta*). – Preslia 67: 173–180.

Vondráček M. (1993): Revize a rozšíření druhů rodu *Orthotrichum* Hedw. v České a Slovenské republice (*Musci*). – Sborník Západočeského Muzea v Plzni, Příroda, 85: 1–76.

Z P R Á V Y Z E S E K C E
N E W S F R O M T H E S E C T I O N

Nový statut sekce

Dne 24.9.2004 byl schválen nový statut bryologicko-lichenologické sekce ČBS. Plné znění statutu je k dispozici na internetových stránkách sekce (<http://botanika.bf.jcu.cz/bls/statut.htm>).

Členské příspěvky na rok 2005

Plénium sekce konané na podzimních bryologicko-lichenologických dnech v Krkonoších souhlasilo se zvýšením ročního členského příspěvku na **150 Kč**. Příspěvek je splatný osobně nebo složenkou na adresu: Štěpánka Slavíková, Botanický ústav AV ČR, 252 43 Průhonice (do identifikace platby prosím uveďte: „členský příspěvek“), a to **do konce dubna 2005**. Pro členy sekce odebírající bulletin Bryonora do zahraničí bude příspěvek navýšen o poštovné do zahraničí. Příspěvky prosíme zaplatte včas!

Pozvánka na 12. jarní setkání bryologicko-lichenologické sekce

Předběžné termíny setkání pro rok 2005 jsou navrženy na **21.-24.4.** a **22.-25.9.** Organizace jarního setkání se předběžně ujala Jana Kocourková (Národní Muzeum, Mykologické oddělení, Václavské náměstí 68, 115 79 Praha 1, e-mail: jana.kocourkova@nm.cz), která předjedнала možnost ubytování v srdci **CHKO Křivoklátsko**, v Emilovně v lesích u Karlovy Vsi a Branova. Noc zde stojí 250 Kč, pro studenty, důchodce a děti polovinu. Pokoje jsou dvou- až čtyřlůžkové, možnosti přistýlky. Ve dvou objektech u sebe je celková kapacita 35-40 postelí včetně přistýlek. Možnost nechat přivést večeři v ceně a kvalitě dle dohody od 60 Kč. Ve větším objektu je velká kuchyňka, v menším u každých dvou pokojů společná. V případě kapacitní nouze je k dispozici v Branově i hájovna (ca 2 km od těchto objektů) s kapacitou asi 13 míst. Sledujte proto upřesnění na našich webových stránkách, předběžně počítejte s uzavírkou přihlášek **do konce února 2005.**

Zpráva o podzimním setkání v Krkonoších

Letošní podzimní setkání proběhlo nedaleko Labského dolu na Medvědích boudách v Krkonoších. Účastníky přivítalo tradičně deštivé počasí a většinu z nich odradilo od čtvrtední odpolední exkurze. Bohužel ani v pátek se počasí neumoudřilo. Váhající sběratelé asi hodinu postávali u vchodových dveří, než se rychle vydali do sílícího deště. Lichenologická exkurze prozkoumávala Schustlerovu zahrádku v Labském dole. Přibližně za dvě hodiny bylo 99 % účastníků promočeno na kůži a vydalo se dolem vzhůru na Labskou boudu. Bufet byl naštěstí v provozu a zachránil mnoho budoucích nadějných badatelů před zmrznutím. Bryologové takticky vyrazili do spodní části Labského a Medvědího dolu. Večer probíhal v oficiálním duchu, bryologicko-lichenologická sekce odhlasovávala změny ve svém statutu. Hlasování se protáhlo téměř do půlnoci a bylo vyčerpávající. Sobotní ráno bylo pro celé setkání klíčové. Pro neustávající déšť pokračovala schůze sekce a poté se část účastníků rozjela domů. Skalní jádro sekce se však nedalo odradit a vydalo se přes Krakonošovy výstrahy vzhůru na Vysoké kolo (lichenologická mezinárodní skupina v síle sedmi členů), zatímco bryologové vyrazili v jedné skupině do Pančavské jámy a ve druhé do horní části Labského dolu pod Labskou boudu. Krakonoš se vzpamatoval a do třech hodin odpoledne nechal nadšence sbírat mokré, v terénu neurčitelné lišejníky i mechy. Na Vysokém kole byly demonstrovány zajímavé druhy jako *Alectoria ochroleuca*, *Cladonia macrophylla*, *C. monomorpha*, *Thamnolia vermicularis* a další. Kolem třetí hodiny se zvedla mlha a zmatení účastníci zjistili, že nechtěně studovali také lišejníky na polské straně. Večer zpestřila J. Kocourková se svojí lichenologickou prezentací pro školy. V neděli dopoledne navštívili lichenologové skalní útvary Pevnost, kde byl demonstrován zajímavý druh *Peltigera didactyla*. Bryologická skupina byla za vytrvalost odměněna slunečným dopolednem na sutích pod Vysokým kolem, kde byl demonstrován např. druh *Gymnomitrium concinatum* a *Pohlia schimperi*. Odpoledne se všichni uspokojení badatelé rozjeli do svých domovů.

jph

Z činnosti členů sekce

Pod záštitou NP Šumava a NP České Švýcarsko byly organizovány dvě **bryologicko-lichenologické** akce pro veřejnost. Za doprovodu 7 spoluúčastníků a deště vedl Z. Palice exkurzi na Stožeckou skálu (1.8.2004). 2. října demonstrovali nad Jetřichovicemi asi 15 nadšencům své miláčky Š. Slavíková (toho času ještě Bayerová) a Z. Palice (lišejníky), I. Marková (mechorosty) a J. Roth (houby). Dvě podzimní exkurze byly letos věnované (nejen) mechorostům na katedře botaniky BF JU v Českých Budějovicích. Do suťových lesů na svahu Libína vyrazili 16.10. účastníci pod vedením J. a J. Košnarů a J. Šouna. Do údolí Zlatého potoka dne 30.10. vedl bryologickou exkurzi J. Kučera.

bs

O řadu dalších zpracování byla rozšířena online bryoflóra „**Mechorosty České republiky**“ na adrese <http://botanika.bf.jcu.cz/brywweb/klic/>. S výjimkou čeledí Fissidentaceae a Ephemeraceae

jsou již k dispozici veškeré haplolepidní skupiny, do Vánoc by mohla být dokončena čeleď Bryaceae. Déle jsou již „vystaveny“ rašelínky, Aulacomniaceae, Bartramiaceae, Disceliaceae, Funariaceae, Hedwigiaceae, Hookeriaceae, Meesiaceae a Timmiaceae. Celkově je textově zpracováno téměř 50 % druhů mechů, ilustrace jsou zatím kompletní u čeledí Grimmiaceae a Cinclidotaceae a několika dalších rodů.

jk

Výzvy

Milé kolegyně a milí kolegové,

Chtěla bych vás požádat o pomoc s mapováním výskytu druhu *Campylopus introflexus*, což je jedna ze součástí mé disertační práce. Budu velice ráda, pokud ho někde najdete (v ČR i okolních zemích), když mi popíšete lokalitu, abych měla představu o jeho rozšiřování. Stejně tak budu ráda, když mi napíšete, pokud narazíte na nějakou zmínku o něm v zahraniční literatuře (kromě časopisů *Journal of Bryology* a *Bryologist*).

Děkuji za pomoc.

Eva Loskotová (loskotova@centrum.cz)

AOPK ČR v současné době pracuje na přípravě knihy Atlas krajiny České republiky. V oddílu nazvaném Přírodní a kulturní dědictví budou zařazeny i části věnované ohroženým mechorostům a lišejníkům. Recentně známý výskyt vybraných druhů bude znázorněn na mapě ČR (1 mapa pro mechorosty, 1 mapa pro lišejníky). Zároveň bude každá mapa opatřena stručným komentářem o zvolených taxonech a fotografií. Z mechorostů byly vybrány *Neckera pennata*, *Scorpidium scorpioides* a *Oxymitra incrassata*, z lišejníků *Cladonia stellaris*, *Fulgensia fulgens* a *Lobaria pulmonaria*.

Chtěla bych Vás tímto požádat o laskavost, zda byste byli ochotni mi pro výše uvedené účely prozradit informace o Vašich vlastních nálezech uvedených druhů mechorostů či lišejníků na území ČR, které jste dosud nepublikovali nebo jste je publikovali jinde než v Bryonoře.

Na Vaše zprávy o nálezech uvedených druhů se až do konce roku 2005 těším na poštovní adrese: Renata Pohlová, AOPK ČR, Kališnická 4-6, 130 23 Praha 3 a na e-mailové adrese: renata_pohlova@nature.cz.

Předem Vám velice děkuji.

Renata Pohlová

Různé (Ze světa)

Ve dnech 16.-21.8.2004 proběhlo v estonském univerzitním městě Tartu **lichenologické symposium IAL 5**. Účastnilo se ho kolem 250 lidí z mnoha zemí světa včetně zástupců států bez lichenologické tradice, jako jsou např. Írán a Thajsko. Českou republiku zastupovali M. Barták, J. Hájek, J. Kocourková, Z. Palice, O. Peksa, Š. Slavíková (toho času Bayerová), D. Svoboda, Slovenskou republiku A. Guttová. V šesti základních sekcích (Systematic and Evolution; Quality and Quantity: maintaining biological diversity in space and time; Genes, Physiology and Structure; Contribution of lichen ecology to better understanding of lichens in ecosystems; Phytobionts – physiological, ecological and phylogenetic aspects of their diversity; Lichen uses) byla přednesena řada zajímavých a podnětných referátů a prezentováno množství posterů (naši zástupci úspěšně prezentovali své postery ve čtyřech ze zmíněných sekcí). Kromě referátů proběhly také četné diskuse a workshopy. Ze zajímavých témat diskutovaných v rámci celého pléna lze zmínit např. hledání modelového organismu u lišejníků (diskuze nedošla k jasnému závěru, adeptů bylo sice dost, ale nároky kladené na „superlišejník“ se ukázaly být příliš velké). Nejpřínosnější byly ovšem diskuse a konzultace v zákulisí, z kterých jsem si určitě nejen já odnesl cenné kontakty, informace a rady. Na konci symposia proběhla mimo jiné volba nové rady a prezidenta IAL. V nejvyšší funkci nahradil P. L. Nimise význačný kanadský lichenolog Irwin M. Brodo. Velmi

zajímavé a přínosné byly i exkurze konané před a po konferenci. Bohužel nemohu srovnat setkání v Tartu s předchozími symposii IAL, hodnotím ho však velmi kladně – organizace dokonalá, nálada dobrá, lidé příjemní, Tartu a celé Estonsko krásné, a lišejníky jako vždy také nezklamaly.

O. Peksa

Jako každoročně se i letos konala hlavní exkurze **BLAM** (Bryologisch-lichenologische Arbeitsgemeinschaft für Mitteleuropa), a to 3.-8. září ve Füssenu v jižním Bavorsku (oblast Allgäu). V porovnání s posledními roky se letos zúčastnilo setkání nejméně lidí – asi 25. Zájemce pravděpodobně odradila vysoká cena hotelu a řada lichenologů rovněž upřednostnila účast na kongresu IAL 5 v Estonsku. Poblíž proslulého zámku Neuschwanstein jsme báдали na hřbetu Tegelberg na vápencích a v horském smíšeném lese, v pohoří Grünten na impozantní lokalitě s překrásným výhledem, budícím dojem pohledu z letadla, na vápencích, silikátech i ve smíšeném lese a jedna exkurze vedla přes hranice do Rakouska, do okolí jezera Plansee, kde jsou přirozené smrčiny. Pro oblast je charakteristický výskyt oceánických druhů lišejníků, z kterých jsme viděli *Heterodermia speciosa*, *Leptogium saturninum*, *Nephroma parile*, *Nephroma resupinatum*, *Normandina puulchella*, *Pannaria conoplea*, *Parmeliella triptophylla* a další zajímavé druhy. Samozřejmě součástí tohoto setkání je plenární schůze společnosti, která v letošním roce byla kratší než naše česká. Letošní exkurze připravil prof. Tassilo Feuerer. Pro příští rok je plánována hlavní exkurze do německého Sárska.

J. Kocourková

Pod vedením A. Gnüchtela se konaly dvě jednodenní exkurze lichenologického sdružení patřícího do **Pracovní skupiny saských botaniků**. První z nich proběhla dne 18.9.2004 v přírodní rezervaci Georgewitzer Skala u Löbau, druhá dne 16.10.2004 v přírodní rezervaci Unteres Kemnitztal (obě dvě bez české účasti).

ss

Na diskusním serveru BRYONET oznámili v červenci 2004 američtí biologové B. Mishler a R. Quatrano, že mech *Physcomitrella patens* byl vybrán jako první tajnosnubná rostlina, jejíž genom bude kompletně osekvenován. Tento projekt je výsledkem spolupráce vědců z USA, Velké Británie, Německa a Japonska. Přestože tento mech (s českým názvem čepenka odstálá) nabývá v posledních měsících velkého významu jako produkční rostlina v biotechnologiích, tento projekt není komerční a jeho výsledky budou po dokončení plně přístupné na internetu. V současnosti je již publikován kompletní chloroplastový genom u tří mechorostů (*Marchantia polymorpha*, *Physcomitrella patens*, *Anthoceros angustus*).

Rok 2004 byl ve srovnání s loňským bohatý na bryologické události v Evropě. Ve dnech 6.-8.9. se konalo ve velšském Cardiffu symposium věnované systematice a evoluci pleurokarpních mechů. Na něj navazovalo v pořadí již druhé mezinárodní sympozium o molekulární systematice mechorostů „**Bryophylogeny 2004**“ v malebném univerzitním městě Göttingenu v Německu. Ve dnech 10.-12.9. vyslechlo více než 60 účastníků z celého světa přednášky věnované studiu fylogeneze, evolučních trendů a biogeografie u mechorostů s využitím sekvencí DNA, srovnávací genomiky a morfologie. Na setkání ještě navazovala ve dnech 12.-15.9. v německém Freiburgu již sedmá mezinárodní konference „**Moss 2004**“ věnovaná molekulární biologii a fyziologii mechu *Physcomitrella patens*. Více než sto molekulárních biologů vyslechlo přednášky věnované téměř výlučně tomuto mechu, který je důležitým modelovým organismem pro studium molekulárních základů vývojové a morfologické diverzity rostlin. Studium diverzity a funkce vybraných genů, které se podílí na výstavbě gametofytu a sporofytu, je náplní řady současných grantových projektů. Součástí akce byl také workshop věnovaný projektu sekvenování genomu *Physcomitrella patens*, který byl letos zahájen.

bs

Ve španělské Valencii se ve dnech 21.-23.9.2004 již po páté konala konference Evropské komise pro ochranu mechorostů (ECCB). Dvoudenní symposium bylo doplněno jednodenní exkurzí. Tématem konference byla ochrana mechorostů v různých typech habitatů, konkrétně se jednalo o zavádění „akčních plánů“ a vyhlášení „oblastí důležitých pro mechorosty“ (important bryophyte areas jako analogie IPA a IBA) pro usnadnění ochrany mechorostů v konkurenci s oblastmi významnými pro výskyt ohrožených cévnatých rostlin. V rámci satelitní schůze výboru ECCB, která se konala 21.9., byla navíc diskutována nutnost sestavení aktuálního seznamu mechů Evropy, který narozdíl od seznamu játrovek zatím neexistuje; organizace se ujali angličtí bryologové. Setkání tentokrát proběhlo bez české účasti, ačkoli na předešlém setkání před čtyřmi lety v Průhonicích byla účast z českých i slovenských zemí hojná. Příští konference ECCB se uskuteční v roce 2007 v Rumunsku, opět v návaznosti na konferenci Planta Europa.

J. Váňa

Počátkem listopadu 2004 oznámil na BRYONETu Matt von Konratt (Field Museum, Chicago) existenci nového projektu na vývoj online interaktivních klíčů k určování mechorostů. Tento projekt vznikl ve spolupráci Chicagského muzea a serveru www.discoverlife.org. Matt, který je koordinátorem projektu, zdůraznil možnost účastníků udržet aktivní kontrolu nad jejich publikovanými klíči, tedy aktualizovat jejich libovolnou součást, a zároveň vyzval bryology z celého světa k účasti na tomto projektu. V současnosti jsou přístupné zkušební verze dvou klíčů: světový zástupci rodu *Frullania* a rody játrovek světa. Online klíče také umožňují srovnávání znaků mezi druhy, vytváření seznamů druhů s předem definovanými znaky apod. Titulní stránka určovacích klíčů mechorostů je na adrese <http://www.discoverlife.org/nh/tx/Plantae/Bryophyta/>.

bs

Ve dnech 5.-7.11.2004 se v národním parku Eifel uskutečnila exkurze Bryologické pracovní skupiny Německa. Organizaci zajišťoval Prof. Dr. Frahm, Bonn.

13.-14.11.2004 proběhl Bryo-Workshop v Curychu. Letos nebyl zameřený na určitý rod nebo čeleď, jak bývá zvykem. Demonstrovány totiž byly obtížné nebo málo známé druhy, popř. skupiny druhů.

ss

Kalendárium

8.-9.1.2005	Výroční zasedání Britské lichenologické společnosti v Londýně
24.-26.3.2005	Výroční zasedání Northwest lichenologists, Corvallis, Oregon, USA
21.-24.4.2005	Jarní setkání bryologicko-lichenologické sekce ČBS
18.-23.7.2005	17. mezinárodní botanický kongres ve Vídni, Rakousko
22.-27.7.2005	Lichenologické setkání Nordic Lichen Society, Narsarsuaq, Grónsko
12.-17.8.2005	Výroční schůze a konference Americké bryologicko-lichenologické společnosti (ABLS), Austin, Texas, USA
16.-19.8.2005	Konference o nomenklatuře mechorostů ve Vierves-sur-Viroin, Belgie
22.-25.9.2005	Podzimní bryologicko-lichenologické dny naší sekce v ČR